

نباید از انتقال محروم گردد سازگارتر است.^۱ این نشریه برای اعمال سیاست نظارت بعد از انتشار بر محصولات فرهنگی پیشنهادهایی را به شرح زیر مطرح می‌کند:

۱- تنظیم یک قانون نشر کتاب و تصویب آن توسط مجلس با لحاظ نکاتی که در قانون مطبوعات وجود دارد.

۲- ایجاد یک هیأت نظارت و هیأت منصفه رسانه‌ای که مطبوعات، سینما، کتاب و شبکه‌های خصوصی رادیو و تلویزیونی (که ظهور نزدیک آن‌ها چندان بعید نیست) را تحت پوشش قرار دهند.

۳- روشن کردن جایگاه قانون نشر و نسبت ناشران با دولت.^۲

۲- افزایش تولید و تنوع فرهنگی

گروه کارگزاران از افزایش تولید و تنوع فرهنگی حمایت می‌کند. هفته‌نامه بهمن در یادداشتی به مناسبت حضور «کارگزاران» در صحنه انتخابات دوره پنجم مجلس شورای اسلامی بر «حمایت چهره‌های شاخص این جریان (کارگزاران) از افزایش تولید و تنوع فرهنگی در عین حفظ هویت ایرانی - اسلامی» تأکید کرد.^۳

۳- اعتقاد به تبادل فرهنگی

این گروه بر تبادل فرهنگی و استفاده از جنبه‌های مثبت فرهنگ‌های دیگر تأکید می‌کند. عطاءالله مهاجرانی از اعضای تشکیل دهنده گروه کارگزاران

۱. هفته‌نامه بهمن، شماره ۳، ۳۰/۱۰/۷۴، ص ۲

۲. همان، شماره ۴، ۷/۱۱/۷۴، ص ۳

۳. همان، ص ۷

معتقد است «فرهنگ نمی‌تواند متکی بر هتک و طرد شکل گیرد... اگر در عرصه فرهنگ نگاه ما صرفاً به وجوه اختلاف باشد و اندازه‌های ما صرفاً آنهایی را پذیرد که صد در صد مورد قبول ما هستند، مثل کسی هستیم که از اقیانوس به ماهی‌های تزیینی اکتفا کند.» وی برای مقابله با تهاجم فرهنگی در مقابل دیدگاهی که معتقد به «سیاست منع» است «سیاست ایمن‌سازی» را مطرح می‌کند. به اعتقاد مهاجرانی در شرایط امروز جهان «امکان کشیدن دیوار در برابر موج اندیشه و صدا و تصویر وجود ندارد.» بنابراین برای مقابله با تهاجم فرهنگی وی «تحکیم مبانی انقلاب با تحکیم مبانی دینی - فرهنگی» مردم را پیشنهاد می‌کند.^۱

۴- گسترش نهادهای فرهنگی نوین

این گروه در مقابل دیدگاهی که معتقد است فعالیت‌های فرهنگی می‌بایست در چهارچوب مساجد و تحت کنترل علما قرار داشته باشد، به گسترش فعالیت‌های فرهنگی در حوزه‌های مختلف در قالب نهادهای نوین توجه دارد. گسترش فعالیت‌های فرهنگی با احداث فرهنگسراها توسط شهرداری تهران - که در اختیار گروه کارگزاران قرار دارد - در این راستا است.

خلاصه دیدگاه‌های فرهنگی گروه کارگزاران

- ۱- حمایت از افزایش تولید و تنوع فرهنگی در عین حفظ هویت ایرانی - اسلامی.
- ۲- اعتقاد به تبادل فرهنگی.
- ۳- ایجاد امکان برای انتقال پیام‌های شایسته.
- ۴- افزایش ذخیره اطلاعات، مجاری انتقال آن و شدت جریان اطلاعات.
- ۵- افزایش امکان مشارکت در زندگی فرهنگی، دسترسی به آن و برخورداری از محصولات آن.
- ۶- افزایش میزان خلاقیت و نوآوری فرهنگی.
- ۷- خردگرایی در برخورد با مسائل فرهنگی.
- ۸- اعمال سیاست «نظارت بعد از انتشار» بر محصولات فرهنگی.
- ۹- مخالفت با شکل‌گیری فرهنگ رسمی و رواج آن.
- ۱۰- برای مقابله با تهاجم فرهنگی به جای سیاست منع و تنبیه بر ایمن‌سازی مردم تأکید می‌کند.
- ۱۱- گسترش فعالیت‌های فرهنگی در چهارچوب نهادهای نوین و مخالفت با انحصار آن در نهادهای سنتی جامعه.

فصل سوم

مقایسه مواضع جناح‌های سیاسی
در نظام جمهوری اسلامی ایران

۱-۳. مقایسه دیدگاه‌های سیاسی

در فصل قبل مواضع هر یک از جناح‌ها به تفکیک راجع به مسائل سیاسی، اقتصادی و فرهنگی تبیین شد. در این فصل این مواضع را با یکدیگر مقایسه می‌کنیم.

الف - دیدگاه‌های سیاسی

۱ - انتخاب ولی فقیه

در ارتباط با این که مردم در تعیین ولی فقیه چه نقشی دارند، جناح‌ها دیدگاه‌های گوناگونی دارند، برخی نقشی برای مردم قائل نیستند و برخی دیگر آن را مشروط به انتخاب مردم می‌دانند.

جدول شماره ۱ تفاوت دیدگاه جناح‌ها را در این زمینه نشان می‌دهد:

جدول شماره ۱

جناح‌ها	نقش مردم در انتخاب ولی فقیه
روحانیت مبارز و...	مردم نقشی ندارند. ^۱
مجمع روحانیون مبارز و... کارگزاران	مردم انتخاب می‌کنند. ^۲ مردم انتخاب می‌کنند. ^۳
جمعیت دفاع از ارزشها	مردم نقشی ندارند. ولی فقیه منتصب از جانب خداست نقش مردم فعلیت بخشیدن به آن است. ^۴
انصار حزب الله	مردم نقشی ندارند. ^۵
پیام دانشجو	مردم انتخاب می‌کنند. ^۶

۱. دو هفته‌نامه عصرما، شماره ۳۰، ۷۴/۹/۲۲، ص ۸، سخنان محمدرضا مهدوی کنی

۲. همان، شماره ۱۳، ۷۴/۱/۳۰، ص ۲

۳. روزنامه همشهری، ۷۶/۲/۱۶، ص ۱

۴. هفته‌نامه ارزشها، شماره ۱۲، ۷۶/۱/۲۵، ص ۵

۵. ماهنامه یالثارات الحسین، شماره ۲۵، ۷۴/۱۲/۲۷، ص ۳

۶. روزنامه‌های ۷۵/۹/۶

با توجه به دیدگاه جناح‌ها راجع به نقش مردم در انتخاب ولی فقیه، آنها را می‌توان در یک طیف به صورت زیر قرار داد:^۱

روحانیت مبارز و... انصار حزب الله	جمعیت دفاع از ارزشهای انقلاب اسلامی	پیام دانشجو	کارگزاران	مجمع روحانیون مبارز و...
---	---	-------------	-----------	-----------------------------

۱. این طیف و طیف‌های صفحه‌های بعد بر پایه مواضع مشابه جناح‌ها، تقسیم شده است. در آن‌ها دوری یا نزدیکی محل قرار گرفتن جناح‌ها با یکدیگر، ملاک نیست.

www.KetabFarsi.com

۲- اختیارات ولی فقیه

برخی جناح‌ها اختیارات ولی فقیه را محدود به آنچه که در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران آمده است می‌دانند، اما با برخی دیگر به اختیاراتی فراتر از قانون قائل هستند.

جدول شماره ۲ دیدگاه هر یک از جناح‌ها را در این زمینه نشان می‌دهد:

جدول شماره ۲

اختیارات ولی فقیه	جناح‌ها
۱. فراتر از قانون اساسی است.	روحانیت مبارز و...
۲. محدود به قانون اساسی است.	مجمع روحانیون مبارز و...
۳. محدود به قانون اساسی است.	کارگزاران
۴. فراتر از قانون اساسی است.	جمعیت دفاع از ارزشها
۵. فراتر از قانون اساسی است.	انصار حزب الله
۶. محدود به قانون اساسی است.	پیام دانشجو

با توجه به دیدگاه جناح‌ها راجع به اختیارات ولی فقیه، آنها را می‌توان در یک طیف به صورت زیر قرار داد:

روحانیت مبارز و...	انصار حزب الله	جمعیت دفاع از ارزشهای انقلاب اسلامی	پیام دانشجو	کارگزاران	مجمع روحانیون مبارز و...
--------------------	----------------	-------------------------------------	-------------	-----------	--------------------------

۱. ویژه‌نامه جامعه روحانیت مبارز تهران به مناسبت مرحله دوم انتخابات دوره پنجم مجلس شورای اسلامی، ص ۳۳
۲. دو هفته‌نامه عصر ما شماره ۶۲، ۷۴/۱۱/۳، صص ۴ و ۷. همچنین همشهری، ۷۵/۱۰/۹، سخنان اسدالله بیات.
۳. برداشت نگارنده از مجموعه موضع‌گیری‌های این گروه است
۴. هفته‌نامه ارزشها، ویژه انتخابات، ۷۶/۲/۳۱، ص ۳
۵. ماهنامه یا لثارات الحسین، شماره ۲۰، ۷۴/۸/۱۵، ص ۲۰
۶. اظهارات طبرزدی در ۷۶/۲/۱۶

۳- مسؤولیت ولی فقیه در مقابل مردم

برخی جناح‌ها معتقدند ولی فقیه در مقابل مردم مسؤول است، در مقابل برخی دیگر از جناح‌ها اعتقاد دارند ولی فقیه فقط در مقابل خداوند مسؤولیت دارد.

جدول شماره ۳ تفاوت دیدگاه‌ها را در این زمینه نشان می‌دهد:

جدول شماره ۳

جناح‌ها	مسؤولیت ولی فقیه در مقابل مردم
روحانیت مبارز و...	مسؤولیت ندارد. ^۱
مجمع روحانیون مبارز و...	مسؤولیت دارد. ^۲
کارگزاران	مسؤولیت دارد. ^۳
جمعیت دفاع از ارزشها	مسؤولیت ندارد. ^۴
انصار حزب‌الله	مسؤولیت ندارد. ^۵
پیام دانشجو	مسؤولیت دارد. ^۶

با توجه به دیدگاه جناح‌ها راجع به مسؤولیت ولی فقیه در مقابل مردم، آنها را می‌توان در یک طیف به صورت زیر قرار داد:

روحانیت مبارز و...	انصار حزب‌الله	جمعیت دفاع از ارزشهای انقلاب اسلامی	پیام دانشجو	کارگزاران	مجمع روحانیون مبارز و...
--------------------	----------------	-------------------------------------	-------------	-----------	--------------------------

۱. روزنامه رسالت، ۱۱/۴/۷۴، ص ۱
۲. دو هفته‌نامه عصرما، شماره ۱، ص ۷، همچنین روزنامه همشهری ۹/۱۰/۷۵، سخنان اسدالله بیات
۳. برداشت نگارنده از مجموعه موضع‌گیری‌های این گروه است
۴. برداشت نگارنده از مجموعه موضع‌گیری‌های این گروه است
۵. ماهنامه یا لئارات الحسین، شماره ۲۵، ۲۷/۱۲/۷۴، ص ۳
۶. مصاحبه حشمت‌الله طبرزدی با بخش فارسی رادیو بی بی سی، ۲۲/۱۲/۷۵، برنامه شامگاهی

۴- تقدس ولی فقیه

برخی جناح‌ها برای ولی فقیه نوعی تقدس قائل هستند و وی را به دور از اشتباه می‌دانند و انتقاد از وی را به صلاح نمی‌دانند. در مقابل برخی از جناح‌های دیگر با تقدس پنداشتن ولی فقیه مخالفند و وی را مانند دیگر مسؤولان جمهوری اسلامی می‌دانند.

جدول شماره ۴ تفاوت دیدگاه‌ها را در این زمینه نشان می‌دهد:

جدول شماره ۴

تقدس ولی فقیه	جناح‌ها
موافق است. ^۱	روحانیت مبارز و...
مخالف است. ^۲	روحانیون مبارز و...
مخالف است. ^۳	کارگزاران
موافق است. ^۴	جمعیت دفاع از ارزشها
موافق است. ^۵	انصار حزب الله
مخالف است. ^۶	پیام دانشجو

با توجه به دیدگاه جناح‌ها راجع به مسؤولیت ولی فقیه در مقابل مردم، آنها را می‌توان در یک طیف به صورت زیر قرار داد:

روحانیت مبارز و...	انصار حزب الله	جمعیت دفاع از ارزشهای انقلاب اسلامی	پیام دانشجو	کارگزاران	مجمع روحانیون مبارز و...
--------------------	----------------	-------------------------------------	-------------	-----------	--------------------------

۱. روزنامه رسالت، ویژه‌نامه، ۷۴/۱۱/۱۹

۲. دو هفته‌نامه عصرما، شماره ۱، ۷۳/۷/۲۷، ص ۷

۳. برداشت نگارنده از مجموعه موضع‌گیری‌های این گروه است

۴. هفته‌نامه ارزشها، شماره ۱۴، ۷۶/۱/۲۵، ص ۶

۵. ماهنامه یا لثارات الحسین، شماره ۲۹، ۷۵/۴/۷، ص ۶

۶. اظهارات طبرزدی در ۷۶/۲/۱۶

۵- حق حاکمیت در جمهوری اسلامی

همه جناح‌ها حق حاکمیت را از آن خداوند می‌دانند، اما برخی جناح‌ها معتقدند که این حق به مردم واگذار شده است. از دیدگاه این گروه‌ها، رأی مردم در تصمیم‌گیری‌ها نقش اصلی را دارد. در مقابل گروه‌های دیگر اعتقاد چندانی به رأی مردم ندارند.

جدول شماره ۵ تفاوت دیدگاه‌ها را در این زمینه نشان می‌دهد:

جدول شماره ۵

جناح‌ها	حق حاکمیت در جمهوری اسلامی
روحانیت مبارز و...	۱. از خدا ناشی می‌شود.
روحانیون مبارز و...	۲. از مردم ناشی می‌شود.
کارگزاران	۳. از مردم ناشی می‌شود.
جمعیت دفاع از ارزشها	۴. از خدا ناشی می‌شود.
انصار حزب‌الله	۵. از خدا ناشی می‌شود.
پیام دانشجو	۶. از مردم ناشی می‌شود.

با توجه به دیدگاه جناح‌ها راجع به حق حاکمیت در جمهوری اسلامی، آنها را می‌توان در یک طیف به صورت زیر قرار داد:

روحانیت مبارز و...	انصار حزب‌الله	جمعیت دفاع از ارزشهای انقلاب اسلامی	پیام دانشجو	کارگزاران	مجمع روحانیون مبارز و...
--------------------	----------------	-------------------------------------	-------------	-----------	--------------------------

۱. روزنامه رسالت، ۷۴/۴/۱۰، ص ۱
۲. دو هفته‌نامه عصرما، شماره ۱۹، ۷۴/۴/۲۱، ص ۴. همچنین روزنامه سلام ۷۵/۱۱/۷
۳. روزنامه همشهری، ۷۵/۱۲/۱۶، ص ۱
۴. روزنامه اطلاعات، ۷۵/۱۲/۵، ص ۲، سخنان محمد محمدی ری‌شهری
۵. اظهارات حسین‌الله کرم در ۷۶/۱/۳۱
۶. دو هفته‌نامه شلمچه، نیمه اول دی ۷۵، ص ۳، مصاحبه طبرزدی با بی بی سی

۶- مسئولیت مقام‌ها در جمهوری اسلامی

برخی جناح‌ها مقام‌ها را در جمهوری اسلامی فقط در مقابل خداوند و برخی دیگر علاوه بر آن در مقابل مردم نیز مسؤول می‌دانند. جدول شماره ۶ تفاوت دیدگاه‌ها را در این زمینه نشان می‌دهد:

جدول شماره ۶

جناح‌ها	مسئولیت مقام‌ها
روحانیت مبارز و...	در مقابل خدا ^۱
روحانیون مبارز و...	در مقابل مردم ^۲
کارگزاران	در مقابل مردم ^۳
جمعیت دفاع از ارزشها	در مقابل خدا ^۴
انصار حزب‌الله	در مقابل خدا ^۵
پیام دانشجو	در مقابل مردم ^۶

با توجه به دیدگاه جناح‌ها راجع به مسئولیت مقام‌ها در جمهوری اسلامی، آنها را می‌توان در یک طیف به صورت زیر قرار داد:

روحانیت مبارز و...	انصار حزب‌الله	جمعیت دفاع از ارزشهای انقلاب اسلامی	پیام دانشجو	کارگزاران	مجمع روحانیون مبارز و...
--------------------	----------------	-------------------------------------	-------------	-----------	--------------------------

۱. هفته‌نامه شما، شماره ۷، ۷۶/۱/۲۱، ص ۷. همچنین روزنامه رسالت، ۷۴/۴/۱۰، ص ۱ و روزنامه رسالت ۷۴/۴/۱۱، ص ۱
۲. دو هفته‌نامه عصرما، شماره ۱۹، ۷۴/۴/۲۱، ص ۴
۳. روزنامه همشهری، ۷۶/۲/۱۶، ص ۱
۴. روزنامه اطلاعات، ۷۵/۱۲/۵، ص ۲، اظهارات ری شهری
۵. اظهارات حسین الله کرم در ۷۶/۱/۳۰
۶. اظهارات طبرزدی در ۷۵/۹/۶

۷- فعالیت احزاب

برخی جناح‌ها بر ضرورت فعالیت احزاب در نظام سیاسی تأکید می‌کنند و برخی دیگر برای آنها نقشی قائل نیستند.

جدول شماره ۷ تفاوت دیدگاه‌ها را در این زمینه نشان می‌دهد:

جدول شماره ۷

فعالیت احزاب	جناح‌ها
موافق در چارچوب ولی فقیه ^۱	روحانیت مبارز و...
موافق ^۲	روحانیون مبارز و...
موافق ^۳	کارگزاران
موافق در چهارچوب حزب الله ^۴	جمعیت دفاع از ارزشها
مخالف ^۵	انصار حزب الله
موافق ^۶	پیام دانشجو

با توجه به دیدگاه جناح‌ها راجع به فعالیت احزاب در نظام سیاسی، آنها را می‌توان در یک طیف به صورت زیر قرار داد:

روحانیت مبارز و...	انصار حزب الله	جمعیت دفاع از ارزشهای انقلاب اسلامی	پیام دانشجو	کارگزاران	مجمع روحانیون مبارز و...
--------------------	----------------	-------------------------------------	-------------	-----------	--------------------------

۱. ویژه‌نامه جامعه روحانیت مبارز تهران، ۷۵/۱/۲۴، ص ۲۸
۲. دو هفته‌نامه عصرما، شماره ۱، ۷۳/۷/۲۷، ص ۳. همچنین هفته‌نامه صبح، شماره ۳۶، ۷۲/۹/۲۸، ص ۲، سخنان کروبی
۳. روزنامه ابرار، ۷۵/۹/۱۳، ص ۲۰، سخنان عطاءالله مهاجرانی
۴. روزنامه اطلاعات، ۷۴/۱۲/۳، ص ۱۲، سخنان ری شهری
۵. هفته‌نامه صبح، شماره ۴۲، ۷۴/۱۱/۱۰، ص ۱۴
۶. هفته‌نامه پیام دانشجو، شماره ۴۸، ۷۴/۱۲/۱۵، ص ۳

۸- حکومت اسلامی و دموکراسی

برخی از جناح‌ها میان حکومت اسلامی و دموکراسی تضاد و تعارضی نمی‌بینند. برخی دیگر از جناح‌ها به ویژگی‌های خاص و منحصر به فردی برای حکومت اسلامی معتقد هستند و حکومت اسلامی و دموکراسی را در تضاد می‌بینند.

جدول شماره ۸ تفاوت دیدگاه‌ها را در این زمینه نشان می‌دهد:

جدول شماره ۸

جناح‌ها	حکومت اسلامی و دموکراسی
روحانیت مبارز و...	تضاد دارد ^۱
روحانیون مبارز و...	تضادی ندارد ^۲
کارگزاران	تضاد ندارد ^۳
جمعیت دفاع از ارزشها	تضاد دارد ^۴
انصار حزب الله	تضاد دارد ^۵
پیام دانشجو	تضاد ندارد ^۶

با توجه به دیدگاه جناح‌ها راجع به حکومت اسلامی و دموکراسی، آنها را می‌توان در یک طیف به صورت زیر قرار داد:

روحانیت مبارز و...	انصار حزب الله	جمعیت دفاع از ارزشهای انقلاب اسلامی	پیام دانشجو	کارگزاران	مجمع روحانیون مبارز و...
--------------------	----------------	-------------------------------------	-------------	-----------	--------------------------

۱. برداشت نگارنده از مجموعه موضع‌گیری‌های این جناح است
۲. دو هفته‌نامه عصرما، شماره ۲۳، ۱۵/۶/۷۴، ص ۳
۳. برداشت نگارنده از مجموعه موضع‌گیری‌های این جناح است
۴. روزنامه اطلاعات، ۵/۱۲/۷۵، ص ۲، سخنان ری شهری
۵. برداشت نگارنده از مجموعه موضع‌گیری‌های این جناح است
۶. مصاحبه نگارنده با حشمت الله طبرزدی، ۱۵/۴/۷۶

۹- نگرش نسبت به دیگر جناح‌ها

برخی جناح‌ها نگرشی مطلق دارند و جناح‌ها را به اصول‌گرا و غیراصول‌گرا تقسیم می‌کنند برخی نیز تمام جناح‌های درون نظام را قبول دارند.

جدول شماره ۹ تفاوت دیدگاه‌ها را در این زمینه نشان می‌دهد:

جدول شماره ۹

جناح‌ها	نگرش نسبت به دیگر جناح‌ها
روحانیت مبارز و...	دیگر جناح‌ها را قبول ندارد ^۱
روحانیون مبارز و...	دیگر جناح‌ها را قبول دارد ^۲
کارگزاران	دیگر جناح‌ها را قبول دارد ^۳
جمعیت دفاع از ارزشها	دیگر جناح‌ها را قبول دارد ^۴
انصار حزب الله	دیگر جناح‌ها را قبول ندارد ^۵
پیام دانشجو	دیگر جناح‌ها را قبول دارد ^۶

با توجه به دیدگاه جناح‌ها راجع به سایر جناح‌ها، آنها را می‌توان در یک طیف به صورت زیر قرار داد:

روحانیت مبارز و...	انصار حزب الله	پیام دانشجو	جمعیت دفاع از ارزشها	کارگزاران	مجمع روحانیون مبارز و...
--------------------	----------------	-------------	----------------------	-----------	--------------------------

۱. بولتن جامعه روحانیت مبارز، شماره ۲۱
۲. دو هفته‌نامه عصرما، شماره ۲۳، ۱۵/۶/۷۴، ص ۴
۳. برداشت نگارنده از مجموعه موضع‌گیری‌های این جناح است
۴. روزنامه اطلاعات، ۳/۱۲/۷۴، ص ۱۳
۵. ماهنامه یا لئارات الحسین، شماره ۲۹، ۷/۴/۷۵، ص ۶، سخنان الله کرم
۶. مصاحبه نگارنده با حشمت الله طبرزدی، ۱۵/۴/۷۶

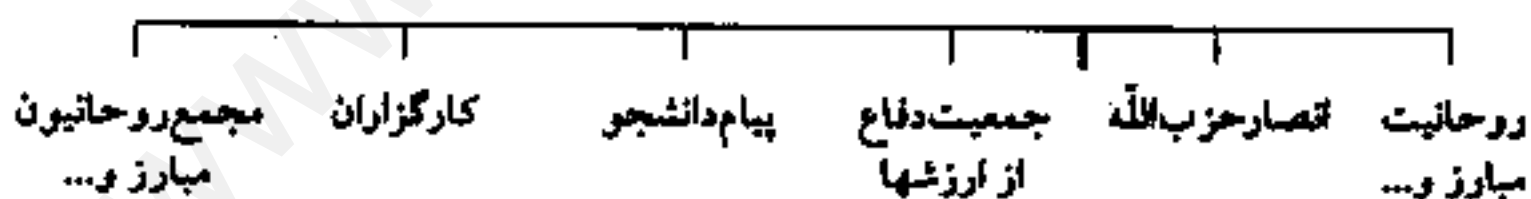
۱۰- نوع حکومت

برخی جناح‌ها به حکومت جمهوری اسلامی معتقد هستند، در مقابل برخی دیگر از جناح‌ها انواع خاص دیگری از حکومت را قبول دارند. جدول شماره ۱۰ تفاوت دیدگاه‌ها را در این زمینه نشان می‌دهد:

جدول شماره ۱۰

جناح‌ها	نوع حکومت
روحانیت مبارز و...	حکومت عدل اسلامی مبتنی بر حکومت صالحان (روحانیون) ^۱
روحانیون مبارز و... کارگزاران	جمهوری اسلامی ^۲ جمهوری اسلامی ^۳
جمعیت دفاع از ارزشها	جمهوری اسلامی با محدودیت قائل شدن برای رأی مردم ^۴
انصار حزب الله پیام دانشجو	یکه سالاری (ولی فقیه نقش اصلی را دارد) ^۵ جمهوری اسلامی ^۶

با توجه به دیدگاه هر کدام از جناح‌ها راجع به نوع حکومت، آنها را می‌توان در یک طیف به صورت زیر قرار داد:

۱. هفته‌نامه شما، شماره ۷، ۷۶/۱/۲۱، ص ۷
۲. دو هفته‌نامه عصر ما، شماره ۱۲، ۷۴/۱/۱۶، ص ۱. همچنین روزنامه سلام ۷۵/۱۱/۷
۳. روزنامه همشهری ۷۶/۲/۱۶، ص ۱
۴. روزنامه اطلاعات ۷۵/۱۲/۵، ص ۲، سخنان ری شهری
۵. ماهنامه یا لغارات الحسین، شماره ۲۳، ۷۴/۱۱/۱۱، ص ۷ و شماره ۲۴، ۷۴/۱۲/۱۰، ص ۵
۶. اظهارات طبرزدی در ۷۵/۹/۶

۱۱- آرمان‌گرایی

برخی جناح‌ها آرمان‌گرا هستند و در مقابل آن، معتقدان به عملگرایی قرار دارند.

جدول شماره ۱۱ دیدگاه هر یک از جناح‌ها را در این زمینه نشان می‌دهد:

جدول شماره ۱۱

آرمان‌گرا یا عملگرا	جناح‌ها
آرمان‌گرا ^۱	روحانیت مبارز و...
آرمان‌گرا ^۲	روحانیون مبارز و...
عملگرا ^۳	کارگزاران
آرمان‌گرا ^۴	جمعیت دفاع از ارزشها
آرمان‌گرا ^۵	انصار حزب‌الله
عملگرا ^۶	پیام دانشجو

با توجه به دیدگاه جناح‌ها راجع به آرمان‌گرایی - عملگرایی، آنها را می‌توان در یک طیف به صورت زیر قرار داد:

کارگزاران	پیام دانشجو	انصار حزب‌الله	جمعیت دفاع از ارزشها	روحانیت مبارز و...	مجمع روحانیون مبارز و...
-----------	-------------	----------------	----------------------	--------------------	--------------------------

۱. برداشت نگارنده از مجموعه موضع‌گیری‌های این جناح است
۲. دو هفته‌نامه عصرما، شماره ۶۶، ۷۶/۱/۲۳، ص ۹۳، سخنان کروبی، همچنین هفته‌نامه مبین شماره ۲۳۱، ۷۵/۳/۱۳، ص ۱
۳. برداشت نگارنده از مجموعه موضع‌گیری‌های این جناح است
۴. روزنامه اطلاعات، ۷۵/۱۰/۱۶، ص ۱۲، سخنان روح‌الله حسینیان، همچنین هفته‌نامه ارزشها شماره ۱۹، ۷۶/۲/۲۹، سخنان احمد پورنجاتی
۵. هفته‌نامه صبح، شماره ۴۲، ۷۴/۱۱/۱۰، ص ۲
۶. مصاحبه نگارنده با حشمت‌الله طبرزدی، ۷۶/۴/۱۵

۱۲- آزادی

در قبال آزادی دو دیدگاه وجود دارد برخی به آن به عنوان «حق الهی و طبیعی» مردم نگاه می‌کنند. گروه دیگر آن را «امتیاز» می‌دانند که حکومت به مردم می‌دهد.

جدول شماره ۱۲ نوع نگرش جناح‌ها را نسبت به این موضوع نشان می‌دهد:

جدول شماره ۱۲

جناح‌ها	نگرش به آزادی
روحانیت مبارز و...	امتیاز ^۱
روحانیون مبارز و...	حق ^۲
کارگزاران	حق ^۳
جمعیت دفاع از ارزشها	حق ^۴
انصار حزب الله	امتیاز ^۵
پیام دانشجو	حق ^۶

با توجه به دیدگاه جناح‌ها راجع به آزادی، آنها را می‌توان در یک طیف به صورت زیر قرار داد:

روحانیت مبارز و...	انصار حزب الله	پیام دانشجو	جمعیت دفاع از ارزشها	کارگزاران	روحانیون مبارز و...
--------------------	----------------	-------------	----------------------	-----------	---------------------

۱. برداشت نگارنده از مجموعه موضع‌گیری‌های این جناح است.
۲. دو هفته‌نامه عصرما، شماره ۱۸، ۷/۴/۷۴، ص ۶
۳. برداشت نگارنده از مجموعه موضع‌گیری‌های این جناح است.
۴. برداشت نگارنده از مجموعه موضع‌گیری‌های این جناح است.
۵. برداشت نگارنده از مجموعه موضع‌گیری‌های این جناح است.
۶. هفته‌نامه پیام دانشجو، شماره ۵۲، ۲۸/۱/۷۵، ص ۱۲

۱۳- مشارکت سیاسی

برخی از مشارکت سیاسی مردم به صورت نهادی و در چهارچوب احزاب و سازمان‌ها نگاه می‌کنند، برخی دیگر مشارکت سیاسی مردم را عمدتاً در شرکت در راهپیمایی‌ها، نماز جمعه، حمایت از مسؤولان و مواردی از این نوع می‌دانند. جدول شماره ۱۳ نوع نگرش جناح‌ها را نسبت به مشارکت سیاسی نشان می‌دهد:

جدول شماره ۱۳

نوع مشارکت سیاسی	جناح‌ها
غیر نهادی ^۱	روحانیت مبارز و...
نهادی ^۲	روحانیون مبارز و...
نهادی ^۳	کارگزاران
نهادی ^۴	جمعیت دفاع از ارزشها
غیر نهادی ^۵	انصار حزب الله
نهادی ^۶	پیام دانشجو

با توجه به دیدگاه جناح‌ها راجع به نحوه مشارکت سیاسی، آنها را می‌توان در یک طیف به صورت زیر قرار داد:

روحانیت مبارز و...	انصار حزب الله	پیام دانشجو	جمعیت دفاع از ارزشها	کارگزاران	روحانیون مبارز و...
--------------------	----------------	-------------	----------------------	-----------	---------------------

۱. روزنامه رسالت، ۷۴/۱۱/۱۹، ویژه‌نامه، سخنان محمدرضا مهدوی‌کنی

۲. دو هفته‌نامه عصرما، شماره ۸، ۷۳/۱۱/۵، ص ۲

۳. هفته‌نامه بهمن، شماره ۸، ۷۴/۱۲/۵، ص ۲

۴. هفته‌نامه ارزشها، شماره ۱۴، ۷۶/۱/۲۵، ص ۱۱

۵. ماهنامه یالثارات الحسین، شماره ۳۲، ۷۵/۹/۱۵، ص ۱۰

۶. هفته‌نامه پیام دانشجو، شماره ۳۷، ۷۴/۳/۲، ص ۳

۱۴- صدور انقلاب

برخی جناح‌ها از صدور انقلاب حمایت می‌کنند و در مقابل آنها، این اعتقاد وجود دارد که ایران باید به داخل پردازد و خود الگویی بسازد و آن الگو می‌تواند به صدور انقلاب منتهی شود.

جدول شماره ۱۴ نوع نگرش جناح‌ها را نسبت به صدور انقلاب نشان می‌دهد:

جدول شماره ۱۴

صدور انقلاب	جناح‌ها
حمایت می‌کند ^۱	روحانیت مبارز و...
حمایت می‌کند ^۲	روحانیون مبارز و...
مخالف است ^۳	کارگزاران
حمایت می‌کند ^۴	جمعیت دفاع از ارزشها
حمایت می‌کند ^۵	انصار حزب‌الله
مخالف است ^۶	پیام دانشجو

با توجه به دیدگاه جناح‌ها راجع به صدور انقلاب، آنها را می‌توان در یک طیف به صورت زیر قرار داد:

روحانیون مبارز و...	روحانیت مبارز و...	جمعیت دفاع از ارزشها	انصار حزب‌الله	پیام دانشجو	کارگزاران
---------------------	--------------------	----------------------	----------------	-------------	-----------

۱. ماهنامه صبح، شماره ۶۴، آذر ۷۵، ص ۲۶
۲. دو هفته‌نامه عصرما، شماره ۲۶، ۷۴/۷/۲۶
۳. هفته‌نامه بهمن، شماره ۹، ۷۴/۱۲/۱۲، ص ۲
۴. هفته‌نامه ارزشها، شماره ۳، ۷۵/۹/۱۳، ص ۱
۵. ماهنامه یا لثارات الحسین، شماره ۲۵، ۷۴/۱۲/۲۷، ص ۷
۶. مصاحبه نگارنده با حشمت‌الله طبرزدی، ۷۶/۴/۱۵

۱۵- سیاست خارجی

از یک لحاظ می‌توان سیاست خارجی جناح‌ها را به دو دسته لیبرال و رادیکال تقسیم کرد.
جدول شماره ۱۵ نوع نگرش جناح‌ها را نسبت به سیاست خارجی نشان می‌دهد:

جدول شماره ۱۵

سیاست خارجی	جناح‌ها
لیبرال اما با نگرش سنتی ^۱	روحانیت مبارز و...
رادیکال ^۲	روحانیون مبارز و...
لیبرال ^۳	کارگزاران
رادیکال ^۴	جمعیت دفاع از ارزشها
رادیکال ^۵	انصار حزب‌الله
لیبرال ^۶	پیام دانشجو

با توجه به دیدگاه جناح‌ها راجع به سیاست خارجی، آنها را می‌توان در یک طیف به صورت زیر قرار داد:

روحانیت مبارز و...	کارگزاران	پیام دانشجو	انصار حزب‌الله	جمعیت دفاع از ارزشها	روحانیون مبارز و...
--------------------	-----------	-------------	----------------	----------------------	---------------------

۱. روزنامه اخبار، ۳/۱۰/۷۴، محمدجواد لاریجانی
۲. برداشت نگارنده از مجموعه موضع‌گیری‌های این جناح است
۳. روزنامه اخبار، ۱۴/۹/۷۴، سخنان کاظم پور اردبیلی
۴. هفته‌نامه ارزشها، شماره ۱۰، ۱۳/۱۲/۷۵، ص ۴
۵. روزنامه کیهان، ۶/۱۱/۷۵، ص ۲
۶. مصاحبه نگارنده با حشمت‌الله طبرزدی، ۱۵/۴/۷۶

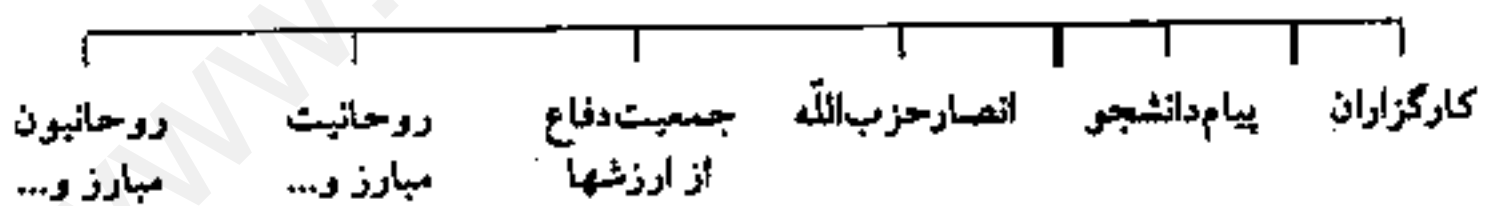
۱۶- روابط با آمریکا

برخی جناح‌ها هرگونه رابطه با آمریکا را رد می‌کنند، در مقابل دیدگاهی قرار دارد که از برقراری تماس و رابطه با آمریکا سخن می‌گوید.
جدول شماره ۱۶ نوع نگرش جناح‌ها را نسبت به رابطه و تماس با آمریکا نشان می‌دهد:

جدول شماره ۱۶

مذاکره با آمریکا	جناح‌ها
مخالف ^۱	روحانیت مبارز و...
مخالف ^۲	روحانیون مبارز و...
موافق ^۳	کارگزاران
مخالف ^۴	جمعیت دفاع از ارزشها
مخالف ^۵	انصار حزب‌الله
موافق ^۶	پیام دانشجو

با توجه به دیدگاه جناح‌ها راجع به رابطه با آمریکا، آنها را می‌توان در یک طیف به صورت زیر قرار داد:

۱. بولتن جامعه روحانیت مبارز، ویژه انتخابات ۷۵/۱/۲۳، ص ۳۶
۲. دو هفته‌نامه عصر ما، شماره ۳۵، ۷۲/۹/۲۲، ص ۶
۳. برداشت نگارنده از مجموعه موضع‌گیری‌های این گروه است
۴. هفته‌نامه ارزشها، شماره ۱۰، ۷۵/۱۲/۱۲، ص ۴
۵. ماهنامه یا لئارات الحسین، شماره ۲۳، ۷۲/۱۱/۱۱
۶. گفتگوی طبرزدی با بخش فارسی رادیو بی بی سی، ۷۶/۳/۱۷، بخش شامگاهی

جدول وجوه مشترک جناح‌ها در ۱۶ محور سیاسی

جدول شماره ۱۷

مذاکره با آمریکا	سیاست خارجی	مدور انقلاب	مشارکت سیاسی	آزادی	آزادنگارها	نوع حکومت	نگرش نسبت به دیگر جناح‌ها	حکومت اسلامی و صوکرسی	تعصب	مطالب مردم	مسزولیت	مسزولیت مطالبها	حق مالکیت جمهوری اسلامی	انتخابات	انتخاب ولی فقیه	عنوانها	
																جناح‌ها	عنوانها
+	++	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	روحانیت مبارز و -	روحانیت مبارز و -
+	-	+	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	روحانیت مبارز و -	کارگزاران
-	+	-	-	-	+	-	-	+	+	+	+	+	+	+	+	جمعیت دفاع از ارزشها	جمعیت دفاع از ارزشها
+	-	+	+	+	+	++	+	+	+	+	+	+	+	+	+	قصار حزب الله	قصار حزب الله
-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	پیام دانشجو	پیام دانشجو

علاقت‌های مشابه در هر ستون عمودی نشان دهنده مشابه بودن دیدگاه‌های جناح‌ها در زمینه عنوان آن ستون است.

جدول موارد اختلاف جناح‌ها از لحاظ مواضع سیاسی

جدول شماره ۱۸

جناح‌ها	موارد اختلاف	مجموع محورها	اشتراک
روحانیت مبارز و... با روحانیون مبارز و...	۱۳	۱۶	۳
روحانیت مبارز و... با کارگزاران	۱۶	۱۶	۰
روحانیت مبارز و... با جمعیت دفاع از ارزشها	۵	۱۶	۱۱
روحانیت مبارز و... با انصار حزب الله	۳	۱۶	۱۳
روحانیت مبارز و... با پیام دانشجو	۱۶	۱۶	۰
روحانیون مبارز و... با کارگزاران	۴	۱۶	۱۲
روحانیون مبارز و... با جمعیت دفاع از ارزشها	۸	۱۶	۸
روحانیون مبارز و... با انصار حزب الله	۱۳	۱۶	۳
روحانیون مبارز و... با پیام دانشجو	۴	۱۶	۱۲
کارگزاران با جمعیت دفاع از ارزشها	۱۲	۱۶	۴
کارگزاران با انصار حزب الله	۱۶	۱۶	۰
کارگزاران با پیام دانشجو	۰	۱۶	۱۶
جمعیت دفاع از ارزشها با انصار حزب الله	۵	۱۶	۱۱
جمعیت دفاع از ارزشها با پیام دانشجو	۱۲	۱۶	۴
انصار حزب الله با پیام دانشجو	۱۶	۱۶	۰

هر چه اعداد ستون اشتراک به عدد ۱۶ نزدیک‌تر باشد نشان دهنده بالا بودن وجوه مشترک دیدگاه‌ها و هر چه از عدد ۱۶ دورتر باشد نشان دهنده کم بودن وجوه مشترک دیدگاه‌های سیاسی جناح‌ها است.

مقایسه مواضع سیاسی جناح‌ها

- همان طور که جدول شماره ۱۸ نشان می‌دهد گروه کارگزاران و پیام دانشجو از لحاظ سیاسی حداکثر وجوه مشترک را دارند.
- در مقابل دو جناح روحانیت مبارز و انصار حزب‌الله با گروه‌های کارگزاران و پیام دانشجو از لحاظ مواضع سیاسی وجه مشترکی ندارند.
- همچنین جناح روحانیت مبارز با انصار حزب‌الله با داشتن ۱۳ وجه مشترک از مجموع ۱۶ محور مورد بررسی، از لحاظ سیاسی دیدگاه‌های نزدیک به هم دارند.
- دو جناح روحانیت مبارز و روحانیون مبارز با داشتن ۳ وجه مشترک از مجموع ۱۶ محور مورد بررسی از لحاظ سیاسی دارای وجوه مشترک کمی هستند.
- جناح روحانیون مبارز با دو گروه کارگزاران و پیام دانشجو از لحاظ سیاسی وجوه مشترک بالایی دارند. (۱۲ وجه مشترک از مجموع ۱۶ محور مورد بررسی)
- گروه جمعیت دفاع از ارزشها از لحاظ سیاسی به جناح جامعه روحانیت مبارز نزدیک‌تر است (۱۱ وجه مشترک از مجموع ۱۶ محور مورد بررسی) تا به جناح روحانیون مبارز. (۸ وجه مشترک از مجموع ۱۶ محور مورد بررسی)
- جناح روحانیون مبارز با انصار حزب‌الله از لحاظ سیاسی وجوه مشترک کمی دارند. (۳ وجه مشترک از مجموع ۱۶ محور مورد بررسی)
- گروه کارگزاران با جمعیت دفاع از ارزشها از لحاظ سیاسی وجوه مشترک کمی دارند. (۴ وجه مشترک از مجموع ۱۶ محور مورد بررسی)
- گروه جمعیت دفاع از ارزشها با جناح انصار حزب‌الله از لحاظ مواضع سیاسی وجوه مشترک بالایی دارند. (۱۱ وجه مشترک از مجموع ۱۶

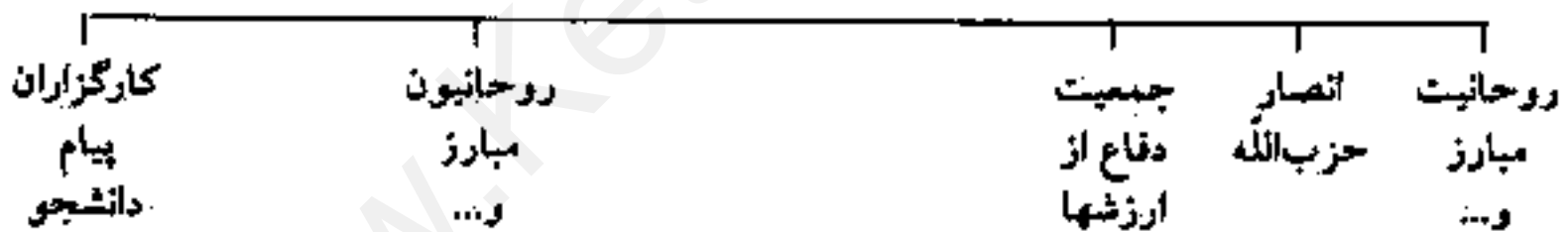
(محور مورد بررسی)

- گروه جمعیت دفاع از ارزشها با گروه پیام دانشجو از لحاظ سیاسی وجوه مشترک کمی دارند. (۴ وجه مشترک از مجموع ۱۶ محور مورد بررسی)

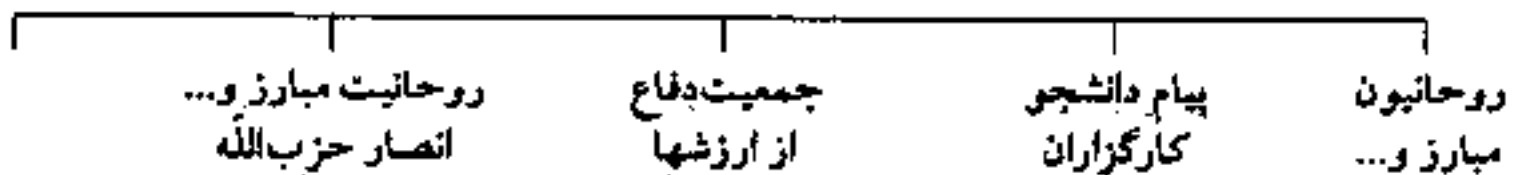
نزدیکی یا دوری مواضع سیاسی جناح‌ها در صفحه‌های بعد در طیف‌ها نمایش داده شده است.

نزدیکی یا دوری مواضع سیاسی جناح‌ها در طیف‌ها
طیف‌های زیر، میزان نزدیکی یا دوری مواضع سیاسی جناح‌ها را از یکدیگر نشان می‌دهد:

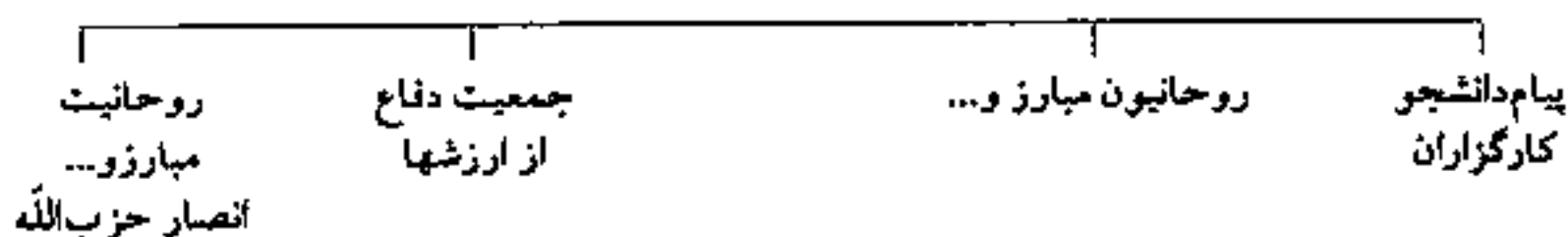
۱- روحانیت مبارز و... با سایر جناح‌ها

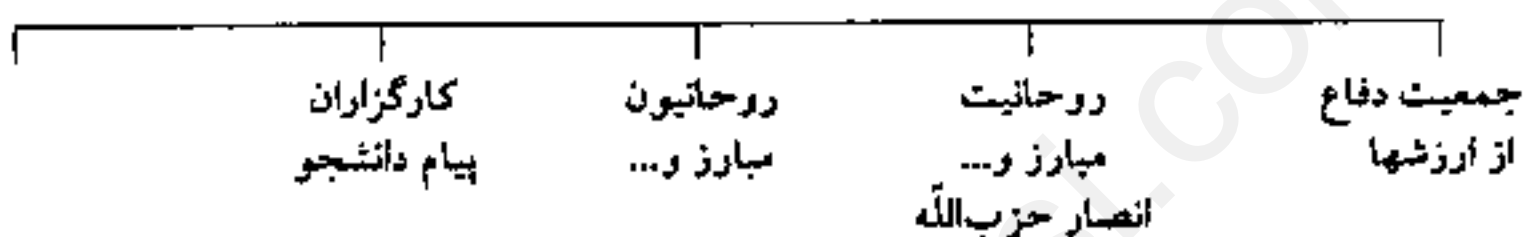
۲- روحانیون مبارز و... با سایر جناح‌ها

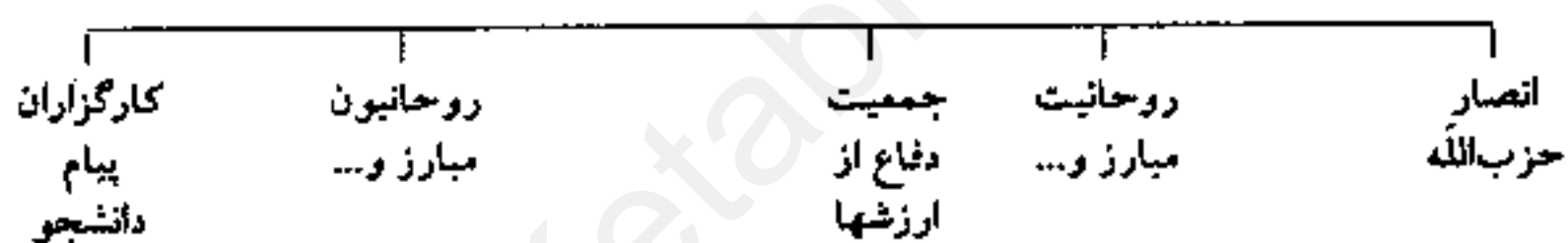
۳- کارگزاران با سایر جناح‌ها

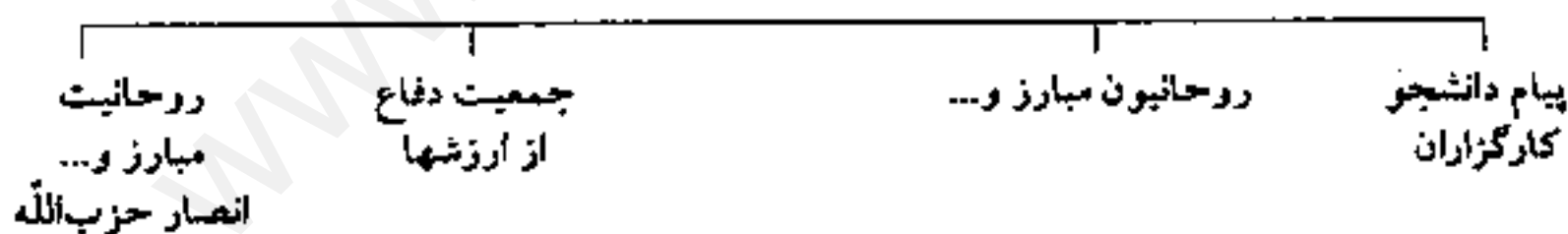
۴- جمعیت دفاع از ارزشها با سایر جناح‌ها

۵- انصار حزب‌الله با سایر جناح‌ها

۶- پیام‌دانشجو با سایر جناح‌ها

۲-۳. مقایسه دیدگاه‌های اقتصادی

۱- خصوصی‌سازی

برخی جناح‌ها از خصوصی‌سازی در اقتصاد حمایت می‌کنند، در مقابل گروهی دیگر با آن مخالف هستند.

جدول شماره ۱۹ تفاوت دیدگاه جناح‌ها را در این زمینه نشان می‌دهد:

جدول شماره ۱۹

خصوصی‌سازی	جناح‌ها
موافق ^۱	روحانیت مبارز و...
مخالف ^۲	روحانیون مبارز و...
موافق ^۳	کارگزاران
موافق اما با مشارکت عامه مردم ^۴	جمعیت دفاع از ارزشها
مخالف ^۵	انصار حزب‌الله
مخالف ^۶	پیام دانشجو

با توجه به دیدگاه جناح‌ها راجع به خصوصی‌سازی، آنها را می‌توان در یک طیف به صورت زیر قرار داد:

روحانیت مبارز و...	کارگزاران	جمعیت دفاع از ارزشها	پیام دانشجو	انصار حزب‌الله	روحانیون مبارز و...
--------------------	-----------	----------------------	-------------	----------------	---------------------

۱. روزنامه کار و کارگر، ۷۵/۸/۲۳، محمدجواد لاریجانی

۲. دو هفته‌نامه عصرما، شماره ۹۵، ۷۵/۱۲/۱۶، ص ۸

۳. هفته‌نامه بهمن، شماره ۵، ۷۴/۱۱/۱۴، ص ۱

۴. روزنامه اطلاعات، ۷۵/۱۰/۱۲، ص ۳، سخنان احمد پورنجاتی

۵. ماهنامه یا لشارات الحسین، شماره ۲۲، ص ۳

۶. هفته‌نامه پیام دانشجو، شماره ۵، ۷۳/۷/۴، ص ۳

۲- رشد اقتصادی

برخی جناح‌ها معتقدند رشد اقتصادی اولویت اول نیست. در مقابل دیدگاهی قرار دارد که رشد اقتصادی را در اولویت می‌داند.

جدول شماره ۲۰ تفاوت دیدگاه جناح‌ها را در این زمینه نشان می‌دهد:

جدول شماره ۲۰

رشد اقتصادی اولویت اول	جناح‌ها
مخالف ^۱	روحانیت مبارز و...
مخالف ^۲	روحانیون مبارز و...
موافق ^۳	کارگزاران
مخالف ^۴	جمعیت دفاع از ارزشها
مخالف ^۵	انصار حزب‌الله
مخالف ^۶	پیام دانشجو

با توجه به دیدگاه جناح‌ها راجع به توسعه اقتصادی، آنها را می‌توان در یک طیف به صورت زیر قرار داد:

روحانیت مبارز و...	کارگزاران	جمعیت دفاع از ارزشها	پیام دانشجو	انصار حزب‌الله	روحانیون مبارز و...
--------------------	-----------	----------------------	-------------	----------------	---------------------

۱. روزنامه رسالت، ویژه‌نامه، ۷۴/۱۱/۱۹، ص ۵
۲. دو هفته‌نامه عصرما، شماره ۱۲، ۷۴/۱/۱۶، ص ۲
۳. روزنامه اطلاعات، ۷۴/۱۲/۱۶، ص ۱۲، سخنان غلامحسین کرباسچی
۴. ماهنامه صبح، شماره ۴۷، ۷۴/۱۲/۱۵، ص ۸، سخنان ری شهری
۵. ماهنامه یا لثارات الحسین، شماره ۲۳، ۷۴/۱۱/۱۱، ص ۷
۶. هفته‌نامه پیام دانشجو، شماره ۲۵، ۷۳/۱۰/۲۰، ص ۱۰

۳- دخالت دولت در اقتصاد

برخی جناح‌ها از دخالت دولت در اقتصاد حمایت می‌کنند و نقش مسلط برای دولت قائل هستند. در مقابل گروهی دیگر به دخالت نکردن دولت در اقتصاد اعتقاد دارند.

جدول شماره ۲۱ تفاوت دیدگاه جناح‌ها را در این زمینه نشان می‌دهد:

جدول شماره ۲۱

جناح‌ها	نقش مسلط دولت در اقتصاد
روحانیت مبارز و...	مخالف ^۱
مجمع روحانیون مبارز و...	موافق ^۲
کارگزاران	مخالف ^۳
جمعیت دفاع از ارزشها	مخالف ^۴
انصار حزب الله	موافق ^۵
پیام دانشجو	موافق ^۶

با توجه به دیدگاه جناح‌ها راجع به دخالت دولت در اقتصاد، آنها را می‌توان در یک طیف به صورت زیر قرار داد:

روحانیت مبارز و...	کارگزاران	جمعیت دفاع از ارزشها	پیام دانشجو	انصار حزب الله	روحانیون مبارز و...
--------------------	-----------	----------------------	-------------	----------------	---------------------

۱. ویژه‌نامه انتخابات جامعه روحانیت مبارز، ۷۵/۱/۲۴
۲. دو هفته‌نامه عصرما، شماره ۵۶، ۷۵/۸/۹، ص ۵
۳. هفته‌نامه بهمن، شماره ۵، ۷۶/۱/۱۴، ص ۱
۴. روزنامه اطلاعات، ۷۵/۱۲/۸، ص ۲، سخنان ری شهری
۵. ماهنامه یا لثارات الحسین، شماره ۲۲، ۷۴/۱۰/۳، ص ۵
۶. هفته‌نامه پیام دانشجو، شماره ۳۶، ۷۴/۲/۲۶، ص ۶